

Biologisk mangfold i Oslo

– status, kartlegging og tiltak

Kjell Isaksen

Biolog

Bymiljøetaten, Oslo kommune



Bymiljøetatens roller

Oslo kommunes fagetat for biologisk mangfold, med ansvar for bl.a.:

- ▶ Kartlegging av biologisk viktige områder
- ▶ Rådgivning overfor andre etater (særlig Plan- og bygningsetaten)
- ▶ Informasjon til befolkningen, særlig grunneiere
- ▶ Forvaltning av kommunens friområder m.m., som har store naturverdier



Oslo

Kartlegging av sopp i kalklindeskog.
Foto: Bård Bredesen



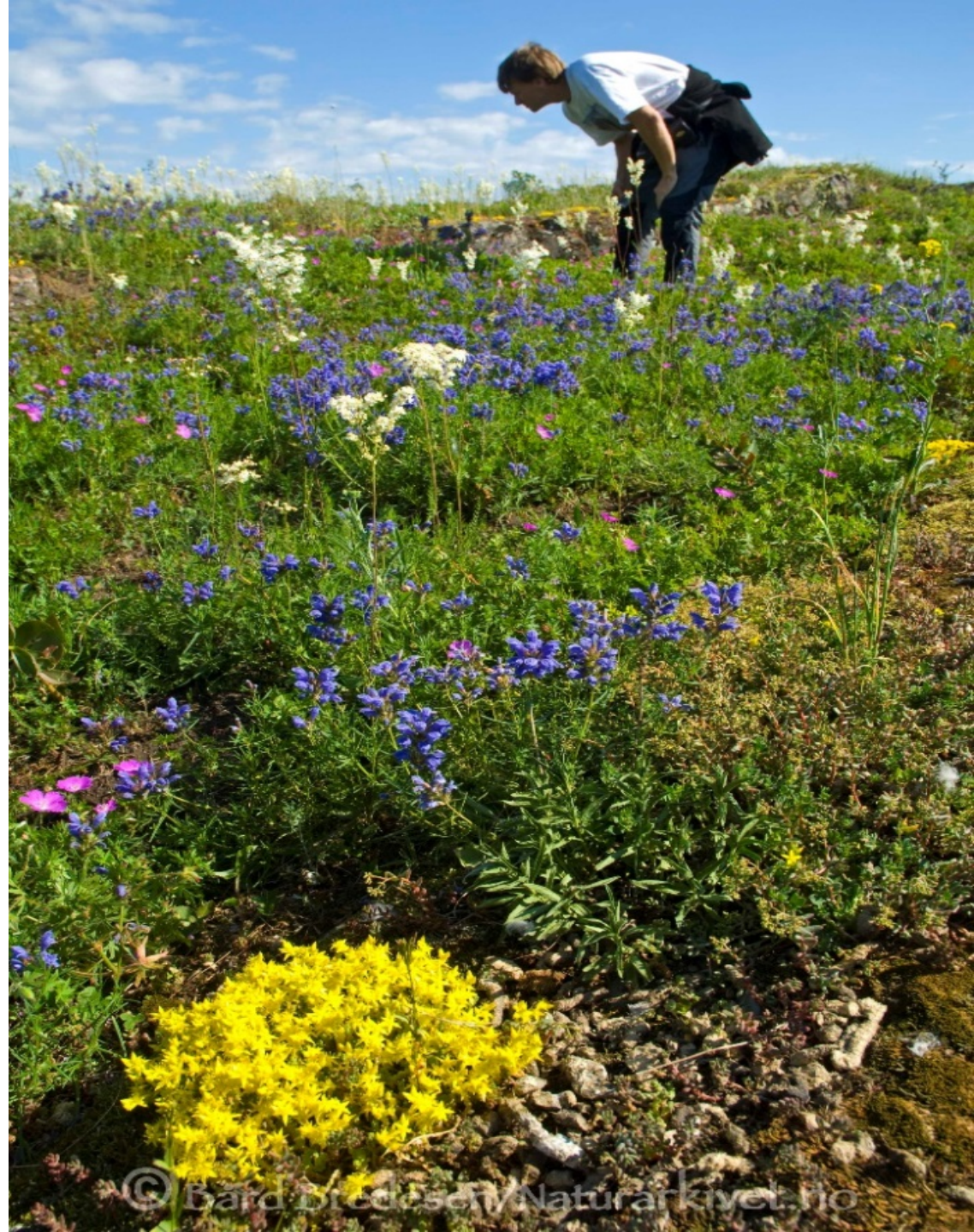
Store naturverdier i byggesonen og på øyene

- ▶ Kalkrik berggrunn og mildt klima
- ▶ Stor variasjon i naturtyper
- ▶ Dette gir opphav til stor artsrikdom
- ▶ Nasjonalt viktige naturverdier (bl.a. naturtypene åpen grunnlendt kalkmark og kalklindeskog)
- ▶ De mest spesielle og verdifulle områdene ligger i byggesonen og på øyene i fjorden, ikke i Marka

Åpen grunnlendt kalkmark med bl.a. dragehode (prioritert art etter naturmangfoldloven).
Foto: Bård Bredesen



Oslo



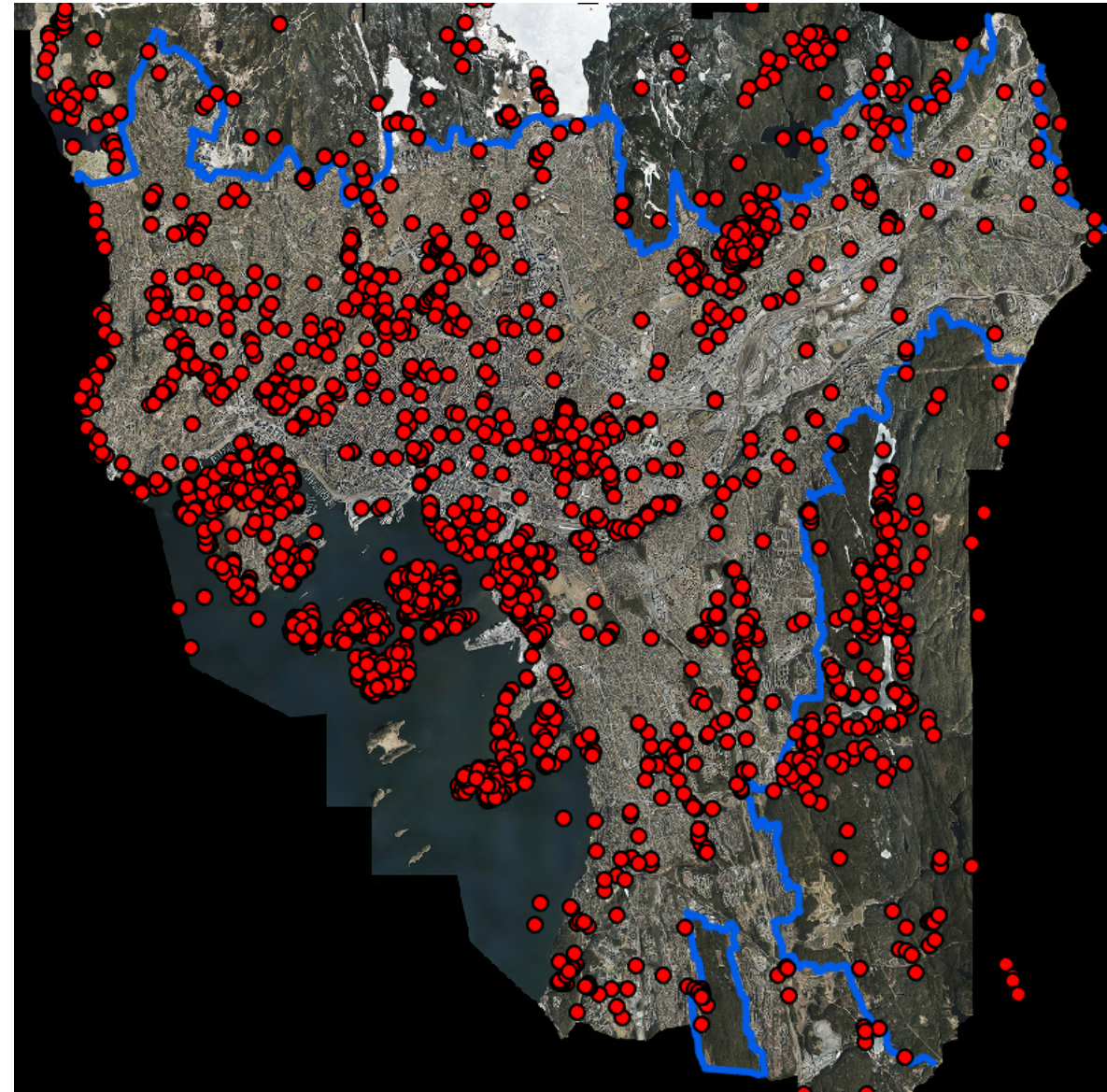
Oslo er Norges mest artsrike kommune!

- ▶ Flest påviste arter totalt (15 000)
- ▶ (Larvik og Bærum på de neste plassene har ca. 9000–10 000 arter hver)
- ▶ Flest påviste rødlistede arter (1347)
- ▶ (Larvik og Bærum har 800–900 arter)

Funn av rødlistede arter i Oslo (ikke funn med dårligere presisjon enn 100 m, ikke funn før 1980 og ikke funn av fugler).
Data fra Artsdatabanken.



Oslo



Oslo har trolig også mistet flest arter

- ▶ En stor andel av de rødlistede artene som er påvist i Oslo er ikke funnet her etter 1980
- ▶ En vesentlig andel av disse artene har trolig forsvunnet, men en del finnes sannsynligvis fortsatt (tallene er usikre)
- ▶ Mønsteret er alarmerende
- ▶ Samsvarer i grove trekk med nedbygging av viktige arealer i de ulike kommunene

| Rødlistede arter | |
|------------------|----------------------------|
| | Ikke gjenfunnet etter 1980 |
| Oslo | 42 % |
| Asker | 34 % |
| Bærum | 29 % |
| Arendal | 18 % |
| Larvik | 15 % |
| Porsgrunn | 15 % |
| | |
| Akershus | 23 % |
| Aust-Agder | 22 % |
| Vestfold | 15 % |
| Telemark | 14 % |



Nedbygging viktigste årsak til tap av arter

Frogner 1888



Frogner i dag



Skog

Jordbruksland

Vann

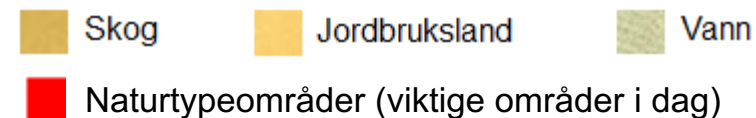
Naturtypeområder (viktige områder i dag)



Vår bruk av arealer fører til tap av arter

- ▶ Det vi i dag har av verdifulle områder i byggesonen er små rester av tidligere naturområder
- ▶ Stort utbyggingspress
- ▶ Endret bruk av arealer (tidligere beite- og slåttemark gror igjen)
- ▶ Slitasje på verdifulle områder som følge av økt bruk, særlig på øyene og i strandsonen

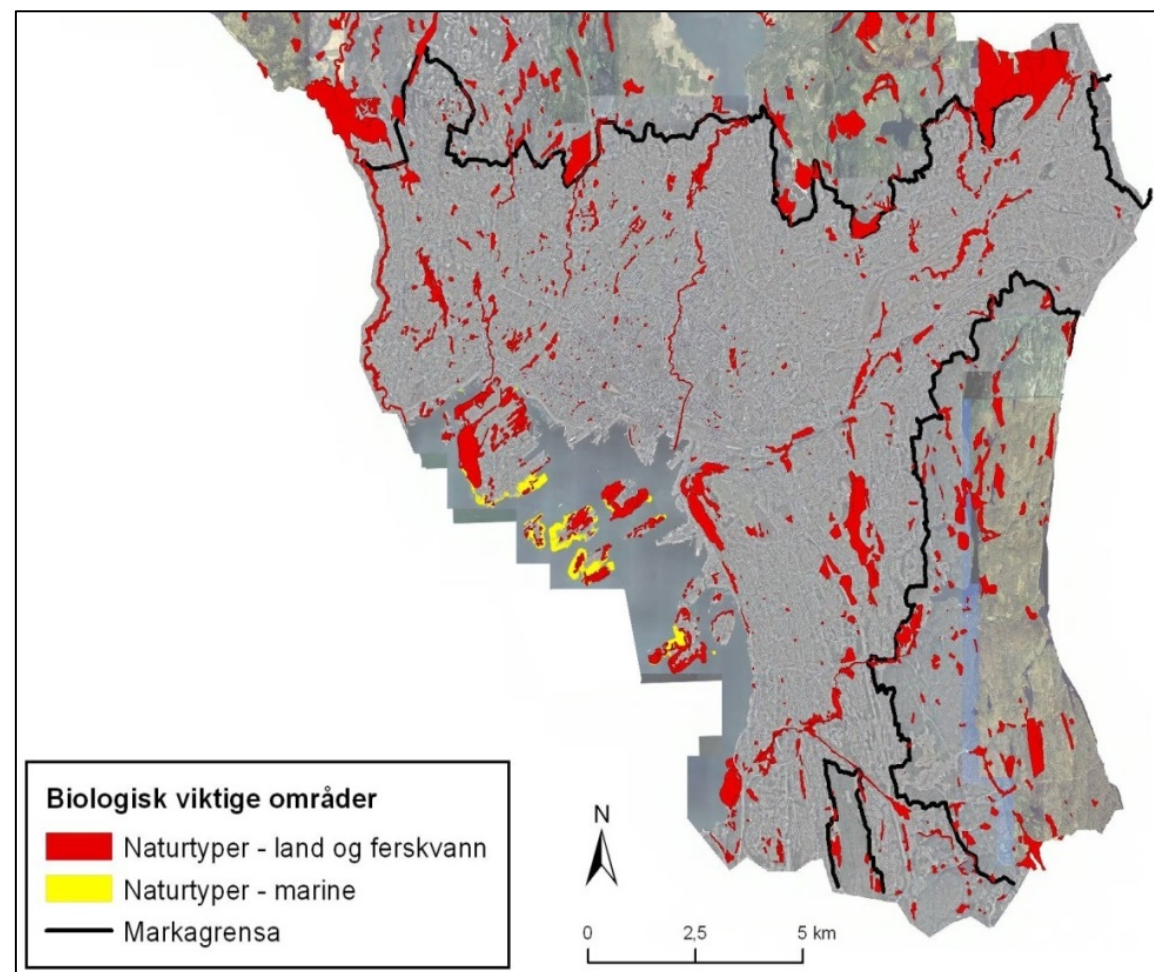
Frogner 1888



Kartlegging av biologisk viktige områder (naturtyper)

♦ 1200 kartlagte områder i byggesonen og på øyene i fjorden, bl.a.:

- Store gamle trær 470
- Rik edelløvskog 115
- Åpen kalkmark 140
- Dammer 80



Utvalgte naturtyper

- ▶ Spesiell beskyttelse gjennom egen forskrift etter naturmangfoldloven
- ▶ **Hule/store eiker** – mer enn 300 lokaliteter i Oslo, de fleste i vestre del av byggesonen
- ▶ **Kalklindeskog** – 13 områder i bydelene Frogner og Ullern
- ▶ **Slåttemark** – 45 områder

Gråbrødreeika – Oslos største eik.
Foto: Bård Bredesen



Oslo



Bruk av kartleggingsdataene

- ▶ Plan- og bygningsetaten i forbindelse med reguleringsplaner og byggesaker
- ▶ BYM i egen drift/skjøtsel av friområder
- ▶ Andre kommunale etater
- ▶ Grunneiere m.m.



Faktaark som beskriver verdiene til et kartlagt eiketne.



Eika er en av flere i området. Foto: Maria Hertzberg Bilde fra våren 2018

Naturtyperegistreringer

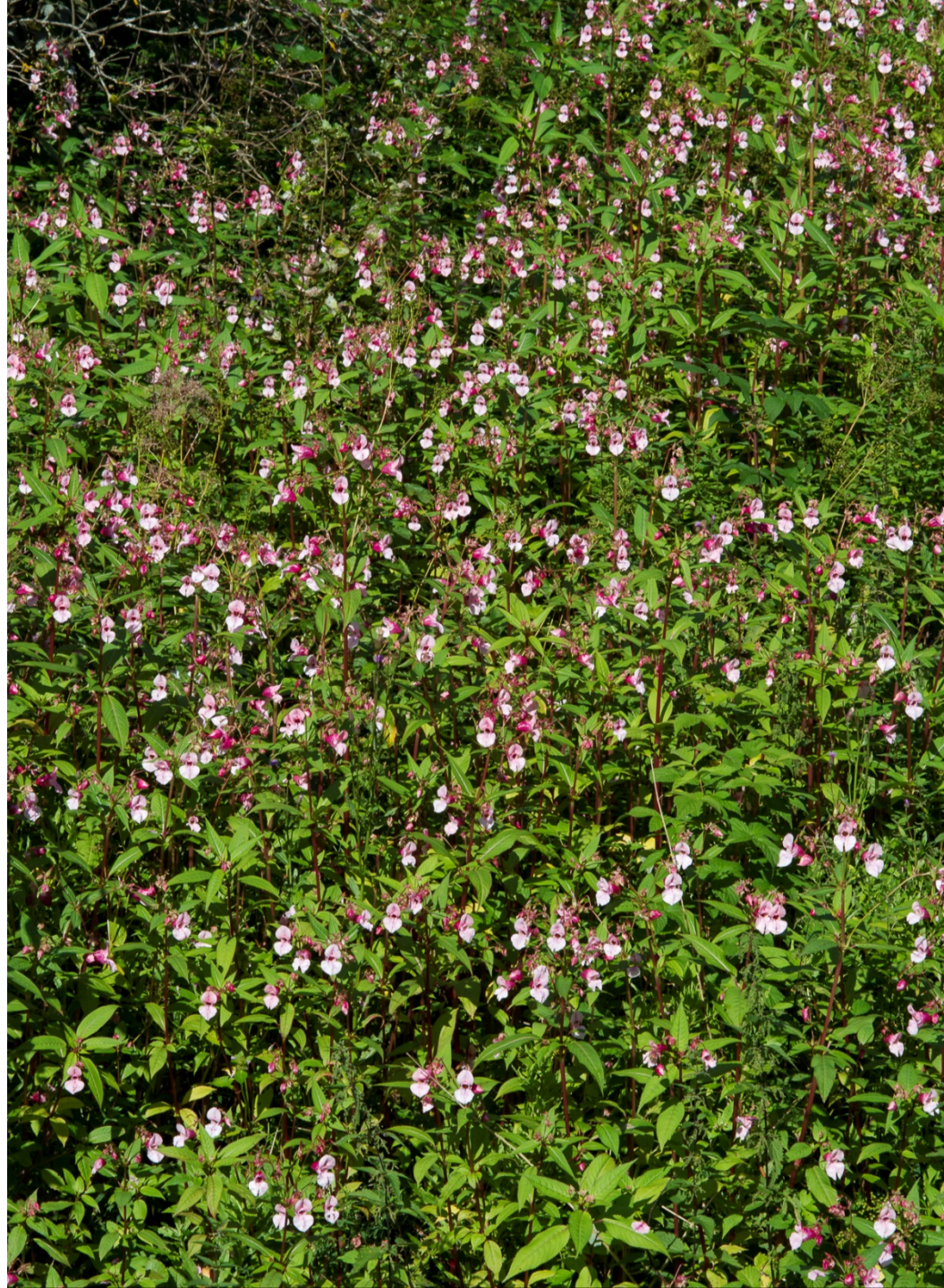
Naturtype: Store gamle trær
Utforming: Eik
Mosaikk:
Feltsjekk: 25.04.2018 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble registrert 25. april 2018 av Maria Hertzberg, BioFokus, i forbindelse med kartlegging av den utvalgte naturtypen "hule eiker" på oppdrag for Bymiljøetaten i Oslo. Lokaliteten er tidligere kartlagt av Terje Blindheim (2004) i forbindelse med naturtypekartlegging i kommunen. Ny beskrivelse og avgrensning erstatter gammel lok. BN00064200

Fremmede arter

- ▶ Spredning av fremmede arter er en av de største truslene mot det biologiske mangfoldet, også i Oslo
- ▶ Utkonkurrerer stedegne arter
- ▶ Forårsaker sykdom på stedegne planter, særlig trær
- ▶ Spredningskilder:
 - Import av planter fra utlandet
 - Dumping av hageavfall i naturområder
 - Forflytning av masser som inneholder frø/plantedeler



Tiltak for å bevare og styrke Oslos biologiske mangfold

- ◆ Supplerende kartlegging
- ◆ Restaurering og skjøtsel (slåttemark, dammer m.m.)
- ◆ Tiltak mot fremmede arter
- ◆ Sikre verdifulle naturområder gjennom regulering for bevaring (PBL)
- ◆ Informasjon til grunneiere og øvrig befolkning
- ◆ Etablering av nye verdifulle områder (blomsterenger, bekkeåpning m.m.)



Et utvalg rødlistede arter i Oslo.
Foto: Bård Bredesen og Kjell Isaksen



Eksempler på prosjekter som skaper nye naturverdier:

Bekkeåpning, Hovinbekken/
Teglverksdammen.



Ny blomstereng,
Akershus festning.



Viktige hensyn for å bevare biologisk mangfold

- ▶ **Bevaring av eksisterende naturverdier er langt viktigere enn kompensere/avbøtende tiltak!**
- ▶ Det må tenkes langsiktig. Ei eik må f.eks. stå i flere hundre år for å bli en fullverdig bolig for insekter og sopp.
- ▶ Viktig å bevare ikke bare de mest verdifulle områdene, men også en sammenhengende grønnstruktur
- ▶ Utbygging tett inntil verdifulle naturområder/trær har en rekke negative langtidseffekter:
 - Kanteffekter (endret lokalklima/solforhold)
 - Fjerning/beskjæring av trær (pga. sol, utsikt, løvnedfall)
 - Området blir gradvis tatt i bruk som hage/uteområde
 - Små tiltak som i sum over tid reduserer naturverdiene



Lodnefiol (Sterkt truet)
Foto: Bård Bredesen